

УДК [378.015.3:005.32]:811.11

В. П. Коваленко, Г. Г. Папура

ПРОБЛЕМА МОТИВАЦІЇ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ТА ЛІНГВОКУЛЬТОРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Управління мотивацією вивчення іноземної мови (ІМ) залишається однією з провідних проблем методики навчання. Як навчальному предметові ІМ притаманна низка специфічних рис, однією з яких насамперед є оволодіння ІМ шляхом навчання вмінню спілкування ІМ. Під найважливішим фактором, що стимулює процес іншомовного спілкування, справедливо розуміють мотивацію засвоєння ІМ.

На жаль, досі навчання ІМ здебільшого носить штучно створений навчальний характер в силу відсутності у тих, хто її вивчає, «природної потреби» в спілкуванні ІМ.

Саме тому перед викладачем постає завдання створення природних умов мовленнєвого спілкування в процесі вивчення ІМ, максимально наближеного до реальних умов. Виконання такого завдання в свою чергу слугуватиме появі навчальної вмотивованості, збудженню пізнавального інтересу.

Аналіз існуючої вітчизняної та зарубіжної літератури свідчить, що вчені й досі не дійшли єдиної думки чи однозначного вирішення проблеми, а саме, суті мотивації в цілому й мотивації навчальної діяльності зокрема.

Поняття «мотив» означає певний спонукальний імпульс до дій та вчинків особистості. Саме від мотиву залежить психологічна характеристика до дії, її суб'єктивний зміст.

Проблема мотивів розроблялась докладно такими вченими як Л. І. Божович, О. Г. Ковальов, Г. С. Костюк, Л. М. Леонт'єв, В. С. Мерлін, В. М. М'ясищев, С. Л. Рубінштейн, Н. М. Якобсон та інші.

Потреби, інтереси, стимули, зацікавленість являють різні боки багатогранної та разом із тим єдиної спрямованості особистості, яка виступає як мотивація та її діяльність.

Пошук шляхів вирішення питання мотивації навчання можливий в аспекті психологічних досліджень цього напрямку, де розглядаються психологічні основи мотивації.

Згідно думки І. О. Зимньої, мотив розглядається як дещо, що пояснює характер даної мовленнєвої дії, тоді як комунікативний намір виражає те, яку комунікативну мету переслідує той, хто говорить, плануючи ту чи іншу форму впливу на того, хто слухає. [1]

У сфері навчання ІМ психологічні проблеми позитивної мотивації досліджувалися в працях О. С. Газман, В. В. Давидова, Д. Б. Єльконіна, Є. І. Негневицької, З. Н. Никитенко, Г. В. Рогової та ін.

Узагальнюючи результати їхніх досліджень, необхідно взяти за основу твердження, що під мотивацією слід розуміти систему спонукальних імпульсів, що спрямовують навчальну діяльність на більш системне й глибоке вивчення ІМ, її вдосконалення й прагнення розвивати потреби оволодіння іншомовною діяльністю.

Для оптимальної організації мовленнєво-мисленнєвої діяльності необхідно враховувати типи мотивації. Мотивація навчання визначається зовнішніми (вузькоособистісними) мотивами та внутрішніми мотивами [2].

Зовнішні мотиви не пов'язані з навчальним матеріалом: мотив обов'язку, задоволення (широкі соціальні мотиви), особисте благополуччя (вузько соціальні мотиви). Внутрішні мотиви, навпаки, пов'язані з навчальним матеріалом: пізнавальні мотиви (інтерес до змісту навчання), навчально-пізнавальні мотиви (оволодіння методами навчання, виявлення причинно-наслідкових зв'язків навчального матеріалу).

Як стверджують видатні вчені, методисти (І. О. Зимняя, З. Н. Никитенко, С. Ю. Ніколаєва Г. В. Рогова), інтерес до процесу вивчення ІМ тримається на внутрішніх мотивах, які витікають із самої іншомовної діяльності. Таким чином, для формування мотивації, збудження й підтримання інтересу до предмета викладач ІМ повинен розвивати внутрішні мотиви[3; 4, с. 14 – 16; 5].

Оскільки мотивація – явище багатогранне, зміст навчання має включати в себе цілий комплекс засобів для її підтримання.

У системі навчання ІМ як іншомовній культурі, насамперед важливі засоби підтримки мотивації до пізнавальної, розвиваючої й виховної діяльності, що в кінцевому результаті викликає комунікативну мотивацію.

Таким чином, вивчення ІМ набуває виражений лінгвокультурологічний характер.

Підхід до проблеми мотивації у світлі звернення до вивчення мови як частини іншомовної культури, дозволяє вдало поєднувати елементи країнознавства з мовними явищами, які виступають не тільки як засіб комунікації, але як і спосіб ознайомлення з новою культурою, історією, звичаями й традиціями країни, мова якої вивчається.

Такий підхід до вивчення ІМ – багато в чому не тільки більш ефективно вирішення практичних, освітніх, когнітивних і пізнавальних задач, але й містить значні можливості для збудження й подальшого підтримання мотивації навчання.

В останні декілька десятиріч у лінгводидактиці став чітко виділятися особливий напрям, який домінуючим фактором визначає вивчення мови в тісному зв'язку з культурою народу, який є носієм цієї мови.

Питання впливу культурологічних і краєзнавчих факторів було в центрі наукових досліджень як вітчизняних так і зарубіжних науковців: Е. М. Верещагіна, В. Г. Костомарова, Г. Д. Томахіна, О. О. Соломінової, О. В. Сисоева і багатьох інших.

Е. М. Верещагін і В. Г. Костомаров визначають особливий напрям – лінгвокраєзнавство – як новий аспект методики викладання ІМ, який досліджує методи й прийоми, значущість і вплив ознайомлення студентів з новою для них культурою [6, с. 3].

«Краєзнавство розуміється як культурознавство, зорієнтоване на задачі й потреби вивчення ІМ» [7, с. 78].

Саме вихід на рівень можливого розширення краєзнавчого матеріалу може дозволити логічно й ефективно вирішити задачі щодо посилення соціокультурної орієнтації іншомовної освіти в цілому, розширенню фонових знань, модернізації лексичної бази й природньому посиленню мотиваційного аспекту вивчення ІМ.

Насправді студенти з незмінним інтересом ставляться до історії, культури, мистецтва, менталітету, звичаїв і побуту народу, захоплені молоді тощо.

Звідси виникає потреба в ретельному підборі навчального матеріалу, який не тільки вмотивовує його вивчення, але й вирішує задачу підготовки студентів до культурної й професійної компетенції, міжкультурної толерантності, емпатії, міжнаціонального розуміння й злагоди.

Оптимально підібраний матеріал закріплює всі складові мотивації та потреби, інтереси, стимули, зрештою, самі мотиви. Формування стійкого рівня мотивації навчання зобов'язує до підбору відповідного навчального матеріалу, який являв би собою комунікативну, професійну цінності, мав би творчий креативний характер, що стимулювало б збудження мотивації та стійкий інтерес.

Одним із найкоротших і найефективніших шляхів до вирішення проблеми вмотивованого вивчення ІМ через лінгвокультурологічний аспект є залучення відповідного текстового матеріалу, що включає культурно-забарвлені аутентичні зразки мовних актів діалогічного та монологічного характеру.

Умотивоване сприйняття творів художньої літератури, як ніякий інший вид мовленнєвої діяльності, задовольняє потреби в естетичному переживанні (естетична потреба), потреби в отриманні інформації (пізнавальна потреба), потреба висловити своє ставлення (комунікативна потреба), потреба в досягненні результатів формування лінгво-пізнавальної компетенції.

У взаємозв'язку лінгвокраєзнавчого аспекту й вмотивованості та інтересу до вивчення ІМ і є могутній методичний потенціал.

Таким чином, теоретичні дослідження та практичні розвідки у вирішенні проблеми мотивації вивчення ІМ засобами лінгвокультурологічного підходу дають змогу зробити висновок, що використання в навчальному процесі культурологічного матеріалу створює умови, що вмотивовують цей процес і сприяють розширенню сфери міжкультурної компетенції.

Список використаної літератури

1. **Зимняя И. А.** Педагогическая психология : учеб. пособ. [для студ. ред. пед. учеб. завед.] / И. А. Зимняя. – М. : Академия, 1998. – 480 с.
2. **Рогова Г. В.** Методика обучения иностранным языкам в школе / Г. В. Рогова, Ф. М. Рабинович, Т. Е. Сахарова. – М. : Просвещение, 1991. – 288с.
3. **Зимняя И. А.** Психология обучения иностранному языку в школе / И. А. Зимняя. – М. : Просвещение, 1991. – 301с.
4. **Рогова Г. В.** О некоторых причинах снижения интереса к предмету / Г. В. Рогова, З. Н. Никитенко // Ин. яз. в shk. – 1982. – № 2. – С. 14 – 16.
5. **Методика** викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах : підручник / С. Ю. Ніколаєва, О. Б. Бігич, Н. О. Бражник. – К. : Ленвіт, 2002. – 328 с.
6. **Верещагин Е. М.** Язык и культура / Е. М. Верещагин, В. Г. Костомаров // Лингвострановедение в преподавании русского языка как иностранного. – М. : Русский язык. – 1976. – С. 3.
7. **Томахин Г. Д.** Понятие лингвострановедения. Его лингводидактические основы / Г. Д. Томахин // Ин. яз. в shk. – 1980. – С. 77 – 80.

Коваленко В. П., Папура Г. Г. Проблема мотивації вивчення іноземної мови та лінгвокультурологічний аспект

У статті розглядається одне з нагальніших питань методики навчання іноземних мов – мотивація оволодіння іншомовним спілкуванням. Проблема мотиваційної сфери навчання ускладнюється ще й тим, що лежить в площині таких галузей наук як психологія, педагогіка, дидактика, методика. Стаття аналізує основні механізми, рушійні фактори навчального мотиву, розуміння яких слугує запорукою формування необхідного рівня позитивної мотивації. Автором пропонується один із найефективніших шляхів подолання проблем через залучення засобів лінгвокультурологічного аспекту вивчення іноземної мови.

Ключові слова: мотивація, лінгвокультурологія, лінгводидактика, країнознавство, міжкультурна компетенція.

Коваленко В. П., Папура Г. Г. Проблема мотивации изучения иностранного языка и лингвокультурологический аспект

Статья обращена к одному из наиболее острых вопросов методики обучения иностранным языкам – мотивацией овладения иноязычным общением. Проблема мотивационной сферы изучения усложнена еще и тем, что лежит в плоскости таких областей наук, как психология, педагогика, дидактика, методика. Статья анализирует основные механизмы, движущие факторы учебного мотива, понимание которых служит залогом формирования необходимого уровня положительной мотивации. Автором предлагается один из наиболее эффективных путей преодоления проблемы через привлечение средств лингвокультурологического аспекта изучения иностранного языка.

Ключевые слова: мотивация, лингвокультурология, лингводидактика, страноведение, межкультурная компетенция.

Kovalenko V. P., Papura G. G. The Problem of Foreign Language Motivation and Linguo – Cultural Aspect

The article considers one of the most acute problem of foreign language methodology – learner’s motivation. It has been under thorough study of many foreign scientists and those of this country. The problem is still viewed to be complicated on account of lots and different fields of its study. The most significant comprises psychology, pedagogics, didactics, methodology. Here is also given the analyses of main mechanisms and stimulating factors of learner’s motivation. Their comprehension is absolutely necessary for reaching the proper level of positive learner’s motivation. In its turn a comparatively new branch of foreign language methodology linguo-didactics offers large possibilities to arise learner’s motivation to a greater height. The author suggests one of the effective ways of solving the problem due to introducing the means of linguo-cultural aspect of foreign language methodology. It is focused both on facilitating learner’s cross-cultural awareness and enhancing student’s self-motivation. It helps to make positive attempts to deal with the problem of motivation by encouraging not only successful teaching but also successful learning.

Key words: motivation, linguo -culture, linguo-didactics, country study, cross-cultural competence.

Стаття надійшла до редакції 02.02.2013 р.

Прийнято до друку 30.05.2013 р.

Рецензент – к. пед. н., доц. Спічка А. Г.

УДК 378.147:81’243-028.42+004

І. Б. Коротяєва, О. М. Бондаренко

**СТВОРЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА
У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ
МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ**

Інтеграція української вищої освіти до європейського освітнього простору вимагає вдосконалення професійної підготовки спеціалістів. До сучасного університету висуваються вимоги фундаменталізації освіти, розвитку дослідницьких, комунікативних і професійних компетенцій, творчих здібностей особистості на засадах використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій. Впровадження засобів інформаційних і комунікаційних технологій в освітній процес, в тому числі у процес оволодіння іноземною мовою, стимулює викладання і навчання у новому інформаційно-освітньому середовищі. В останні роки до переліку професійних педагогічних умінь були долучені інформаційно-практичні вміння, які дають змогу студентам бути